

บทที่ 2

แนวความคิดและทฤษฎี

แนวความคิดเรื่องเสถียรภาพ

เป้าหมายหลักของการศึกษาคำนี้คือการอธิบายเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาล ดังนั้นจึงต้องทำความเข้าใจเสียก่อนว่าคำว่าเสถียรภาพในที่นี้หมายความว่าเช่นไรเพื่อความชัดเจนในการศึกษาแนวความคิดเรื่องเสถียรภาพนั้นมีอยู่สองแนวทาง (รูปนวรรค, 2536: 133) คือเสถียรภาพทางการเมืองและเสถียรภาพของรัฐบาลซึ่งคำสองคำนี้มีความหมายที่แตกต่างกัน แต่ทั้งสองคำนี้ก็มักเป็นปัญหาที่เกิดกับการเมืองไทยตลอดมา “เสถียรภาพของรัฐบาล” หมายถึงการที่รัฐบาลหนึ่งๆสามารถบริหารประเทศไปได้อย่างราบรื่นและยาวนานไม่ว่าจะอยู่ในระบอบการปกครองแบบใดก็ตาม หากว่าเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยรัฐบาลที่มีเสถียรภาพย่อมหมายถึงรัฐบาลที่สามารถปกครองอยู่ได้จนครบวาระตามกฎหมายที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศซึ่งส่วนใหญ่ก็มีวาระ 4 ปี นั่นเองยกตัวอย่างเช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ สิงคโปร์ และญี่ปุ่นในช่วงที่พรรค LDP รุ่งเรือง แต่ถ้าหากว่าอยู่ในระบอบอำนาจนิยมเผด็จการรัฐบาลที่มีเสถียรภาพย่อมหมายถึงการที่คณะผู้ปกครองนั้นสามารถปกครองประชาชนให้อยู่ในความสงบเรียบร้อยได้อย่างยาวนานพอสมควรจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลหรือตัวผู้นำทางการเมืองซึ่งก็ไม่มีกฎหมายตายตัวระบุไว้ แต่ “เสถียรภาพทางการเมือง” หมายถึงสภาพทางการเมืองที่มีความต่อเนื่องของระบอบการปกครองมีการกระทำต่างๆตามกฎหมายที่ประชาชนยอมรับได้ การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหรือตัวผู้ปกครองก็ต้องเป็นไปตามกฎหมายนั้นๆ ดังนั้นรัฐบาลใดที่เป็นเผด็จการและปกครองโดยที่ประชาชนไม่ยอมรับมีการประท้วงต่อต้านรัฐบาลอันเนื่องมาจากความไม่ยอมรับ รวมถึงการคัดค้านจากสื่อมวลชนเพราะรัฐบาลไม่ยึดหลักประชาธิปไตยแต่หากว่ารัฐบาลสามารถอยู่ในอำนาจได้ปกครองได้ยาวนานก็สามารถเรียกได้ว่ามีเสถียรภาพของรัฐบาลแต่ไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองยกตัวอย่างเช่น ลิเบียภายใต้พลเอกกัตตาฟี อิรักภายใต้พลเอกซัดดัม ฮินโดนีเซียภายใต้ซูการ์โน หรือแม้กระทั่งรัฐบาลสืบทอดในสหภาพพม่า ในทางกลับกันหากระบอบการปกครองใดมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล บ่อยๆแต่เป็นไปตามกฎหมายที่กำหนดไว้ก็เรียกได้ว่ามีเสถียรภาพทางการเมืองแต่ไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล ยกตัวอย่างเช่นประเทศฝรั่งเศสในช่วงสาธารณรัฐที่ 3 (1870-1940) ที่มีคณะรัฐบาลถึง 100 กว่าชุด เฉลี่ยแล้วแต่ละรัฐบาลจะมีอายุเพียง 7-8 เดือนเท่านั้นหรือแม้กระทั่งในสาธารณรัฐที่ 4 (1946-1958) ก็ยังมีรัฐบาลที่ไม่มั่นคงเพราะระบบหลายพรรคทำให้การเมืองไม่

เข้มแข็งความทะเยอทะยานของนักการเมืองที่ต้องการจะเข้าไปเป็นฝ่ายบริหารมากกว่าทำหน้าที่นิติบัญญัติ นักการเมืองแต่ละพรรคขาดระเบียบวินัยเป็นรัฐบาลผสมที่มีรากฐานที่ประปรายไม่เข้มแข็ง ไม่น่าจะเห็นได้จากเวลา 12 ปีมีรัฐบาล 25 ชุดมีนายก 15 คน (อมร รัชมาตย์, 2539: 315) สรุปได้ อย่างสั้นๆ ก็คือเสถียรภาพทางการเมืองคือความต่อเนื่องของการใช้ระบอบการเมืองการปกครอง หนึ่งๆ ส่วนเสถียรภาพของรัฐบาลก็คือความต่อเนื่องของการบริหารงานของรัฐบาลชุดใดๆ ถ้าเป็น ระบอบประชาธิปไตยจะถือเอาวาระในการปกครองเป็นหลัก

รัฐบาลที่มีเสถียรภาพ ย่อมก่อให้เกิดผลที่คิดตามมาเพราะว่ารัฐบาลจะสามารถบริหารงานได้ อย่างเต็มที่เต็มเวลาทำให้เกิดความต่อเนื่องของนโยบาย เพราะนโยบายบางนโยบายนั้นเป็นแผนระยะ ยาวการเปลี่ยนรัฐบาลบ่อยครั้งนโยบายดังกล่าวก็จะไม่ส่งผลตอบสนองเพราะส่วนมากเมื่อเปลี่ยน รัฐบาลครั้งหนึ่งก็มักจะเปลี่ยนนโยบายพร้อมกันไปด้วย ผลที่ตามมาก็คือนโยบายต่างๆ นั้นไม่บรรลุ ตามวัตถุประสงค์ทำให้การบริหารและพัฒนาประเทศชาตินั้นไม่เป็นไปตามที่ควรจะเป็นผลกระทบ สุดท้ายก็จะเกิดกับประชาชนของประเทศนั่นเอง ในขณะที่เดียวกันตัวรัฐบาลเองก็อยากที่จะให้รัฐบาล อยู่จนครบวาระ เพราะผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองย่อมที่จะต้องอยู่ในตำแหน่งนานที่สุดเพราะ หมายถึงการมีอำนาจบารมี นอกจากนี้การที่รัฐบาลขาดเสถียรภาพทำให้ต้องมีการเลือกตั้งบ่อยครั้งจะ ทำให้นักการเมืองต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งมากขึ้นด้วย

เสถียรภาพของรัฐบาลจึงเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งซึ่งจำเป็นจะต้องมีในทุกๆ รัฐบาล แต่ถึงที่ เราจะพบเห็นได้ก็คือเสถียรภาพรัฐบาลของไทยมักจะสั้นกลอนอันมีผลกระทบมาจากปัจจัยต่างๆ ได้ หลายปัจจัย เช่นการที่ทหารใช้กำลังปฏิวัติรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองประเทศซึ่งเป็นสาเหตุ หลักที่ทำให้รัฐบาลของไทยไร้เสถียรภาพ การรุกรานจากต่างชาติก็อาจก่อให้เกิดการไร้เสถียรภาพ ของรัฐบาลได้ ยกตัวอย่างในกรณีรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงครามที่ประสบกับการยกพลขึ้นบก ของญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่ 2 จนส่งผลกระทบต่อรัฐบาลจอมพล ป. ในที่สุด ปัญหาการคดเคี้ยว ทางเศรษฐกิจ ปัญหาความชอบธรรมของรัฐบาลก็อาจนำมาซึ่งการเดินขบวนขับไล่จากประชาชนอันเนื่อง มาจากการไม่พอใจรัฐบาลจนทำให้รัฐบาลต้องล้มลงก็ได้ ที่ยกมาให้เห็นข้างต้นนี้มันได้ว่าเป็นสาเหตุ ภายนอกรัฐบาล

แต่สาเหตุที่เกิดมาจากภายในโครงสร้างทางการเมืองของไทยก็เป็นสิ่งสำคัญนั่นก็คือรูปแบบ ทางการเมืองของไทยที่เป็นระบบรัฐสภาและรัฐบาลเป็นรัฐบาลผสมที่ประกอบไปด้วยพรรคการเมือง หลายพรรค โดยไม่มีพรรคใดพรรคหนึ่งกุมเสียงข้างมากอย่างเด็ดขาด ย่อมก่อให้เกิดปัญหาเรื่อง เสถียรภาพของรัฐบาลตามมาได้เพราะธรรมชาติของรัฐบาลผสมหลายพรรคนั้นมักจะมีปัญหาขัดแย้ง กันเสมอเพราะพรรคแต่ละพรรคย่อมมีแนวทางกรบริหารประเทศที่แตกต่างกันออกไป รวมถึง

ปัญหาการแบ่งสรรผลประโยชน์ให้ถึงตัวซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่สามัคคีขึ้นในรัฐบาลได้ส่งผลให้รัฐบาลไม่สามารถสร้างผลงานให้เห็นได้หากรวมไปถึงบทบาทของฝ่ายค้านที่เข้มแข็งแล้ว ย่อมเป็นการง่ายที่จะทำให้รัฐบาลเกิดความแตกแยกและถล่มทลายในที่สุด

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้เป็นกรณีเฉพาะรัฐบาลนายบรรหารที่ได้บริหารประเทศเป็นเวลาเพียงปีเศษเท่านั้น นับว่าเป็นระยะเวลาที่ไม่มากนักหากเทียบกับวาระที่ควรจะเป็นคือ 4 ปีซึ่งจะพบว่าประเด็นต่างๆที่เป็นสาเหตุของการไร้เสถียรภาพที่กล่าวมาในข้างต้นนั้น จะมีเพียงบางประเด็นเท่านั้นที่เกิดขึ้นและเห็นเด่นชัดในขณะที่บางประเด็นเช่นการก้าวถอยของฝ่ายทหาร ไม่เกิดขึ้นเลย ดังนั้นจึงได้เจาะจงปัจจัยที่เป็นประเด็นหลักๆเพียง 3 ประเด็นก็คือด้านเศรษฐกิจซึ่งได้ปรากฏว่าในช่วงการบริหารประเทศของรัฐบาลนายบรรหารภาวะเศรษฐกิจของประเทศได้ประสบกับภาวะความตกต่ำอย่างมาก ด้านความชอบธรรมทางการเมืองจะพบว่าในระหว่างการบริหารงานได้เกิดกระแสความไม่ยอมรับรัฐบาลขึ้นตลอดเวลาและด้านความขัดแย้งในพรรคร่วมรัฐบาลซึ่งเห็นได้ชัดมาเป็นตัวแปรที่จะอธิบายถึงการไร้เสถียรภาพที่เกิดขึ้นในรัฐบาลนายบรรหาร

ปัจจัยเรื่องความขัดแย้งในรัฐบาลผสม

รัฐบาลผสม (coalition government) หมายถึงรัฐบาลที่ประกอบด้วยพรรคการเมืองตั้งแต่สองพรรคขึ้นไปมารวมตัวกันจัดสรรแบ่งปันอำนาจตั้งรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศ (ทวีศักดิ์, 2536:127) ซึ่งมิให้เห็นอยู่ทั่วไปในประเทศที่มีรัฐบาลที่มาจากทางเลือกตั้ง การที่เกิดรัฐบาลผสมย่อมจะก่อให้เกิดผลกระทบที่ตามมา นั่นก็คือการรวมกันบนพื้นฐานของความแตกต่างของแต่ละพรรคทั้งความแตกต่างในด้านนโยบายแนวทางปฏิบัติและด้านผลประโยชน์ นโยบายด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตยเป็นพื้นฐานโดยหลักที่จะพบได้ในแทบทุกพรรค แต่ก็จะมีนโยบายอีกแบบหนึ่งที่จะเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละพรรคอาจเรียกได้ว่านโยบายหาเสียง เพราะว่าแนวนโยบายของแต่ละพรรคจะปรากฏให้เห็นชัดเจนในช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้งแต่ละครั้งและอาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ได้ ซึ่งอาจจะพูดได้ว่าเป้าหมายของการกำหนดแนวนโยบายของแต่ละพรรคก็คือเพื่อใช้ในการหาเสียงนั่นเองเช่นพรรคประชาธิปัตย์เน้นนโยบายปฏิรูปการเมืองและเน้นผลงานทางด้านเศรษฐกิจ พรรคความหวังใหม่เคยเน้นที่จะมาเป็นความหวังใหม่ต่อมาก็เน้นการที่จะให้นายกเป็นคนอีสาน พรรคชาติไทยที่เห็นชัดเจนก็คือนโยบายปฏิรูปการเมือง พรรคพลังธรรมเคยเน้นความซื่อสัตย์ต่อมาก็เน้นการแก้ปัญหาทางราชการ บางพรรคเมื่อกำหนดแนวนโยบายของพรรคแล้วก็อาจไม่ปฏิบัติตามนโยบายที่ให้ไว้ก็ได้ เช่นพรรคประชาธิปัตย์และพรรคความหวังใหม่ต่างก็มีนโยบายที่จะกระจายอำนาจการปกครองเช่นเดียวกัน แต่มีรายละเอียดที่แค่ปรากฏว่าในทางปฏิบัติเมื่อนำเรื่องนี้เข้าสู่สภาปรากฏว่าเกิดปัญหาขัดกันจนทำให้พรรคความหวังใหม่ต้องถอนตัวจากพรรคร่วมรัฐบาลในที่สุด ถึงนี้ชี้ให้เห็นว่านโยบายกับการปฏิบัติ

บางทีก็ไม่ได้ไปช่วยกันและเมื่อเกิดปัญหามักอ้างว่ารัฐบาลนั้นเป็นรัฐบาลผสมไม่สามารถจะปฏิบัติ ตามแนวนโยบายได้เต็มที่ หรือในกรณีที่บางพรรคการเมืองมีแนวนโยบายที่โครงการจะแก้ปัญหาใน เรื่องเดียวกันแต่มีแนวปฏิบัติไปคนละทิศคนละทางต้องมาอยู่ร่วมในรัฐบาลเดียวกันก็อาจจะเกิด ปัญหาที่จะแย่งกันทำงาน เพื่อที่จะแสดงผลงานแก่ประชาชนที่เลือกพรรคเข้ามาเช่นกรณีพรรค พลังธรรมและประชากรไทยที่แย่งกันแก้ปัญหาจราจรก็อาจจะเกิดการปฏิบัติที่ขัดกัน ไม่เกื้อหนุน กันก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารงานที่จะทำให้เกิดปัญหาจราจรนั้นรุนแรงขึ้นมาก็ได้ซึ่งหมายถึงว่า ปัญหาอันเกิดมาจากความแตกต่างทางด้านนโยบายของพรรคอาจจะนำมาซึ่งความขัดแย้งจนทำให้ บางพรรคต้องถอนตัวออกจากกรเป็นพรรคร่วมรัฐบาลก็ได้เพราะ ไม่สามารถปฏิบัติตามนโยบายที่ตัวเองเคยตั้งไว้

แต่ส่วนที่ดู จะชัดเจนที่สุดในความขัดแย้งก็คือความขัดแย้งในด้านผลประโยชน์ ทวิศักดิ์ (2536: 127) เรียกถึงนี้ว่ารัฐบาลผสมในเชิงปฏิบัติ เขาชี้ให้เห็นว่ารัฐบาลผสมที่มีอยู่ทั่วโลกไม่เฉพาะ แต่ประเทศไทยไม่ได้ผสมอยู่ด้วยกันด้วยอุดมการณ์หรือไม่ได้ยึดอุดมการณ์เป็นหลักในการที่แต่ละ พรรคจะมาเลือกผสมกันเป็นรัฐบาลแต่ยึดมั่นในผลประโยชน์ต่างหาก จริงอยู่ที่ในขณะที่แต่ละพรรค หาเสียงอาจจะมีอุดมการณ์และแนวนโยบายที่ชัดเจนและหากสามารถเข้ามาเป็นรัฐบาลเสียงข้างมาก เพียงพรรคเดียวก็อาจจะทำได้ แต่ในกรณีที่ เป็นรัฐบาลผสมพรรคการเมืองจะเก็บอุดมการณ์ไว้ก่อน แล้วมาตกลงกันว่า “ใคร จะได้อะไร และอย่างไร” นั่นก็คือผลประโยชน์ซึ่งจะต้องตกลงให้ทุกฝ่าย ยอมรับและยอมได้ ดังที่เรามักจะได้ยินว่าการแย่งเค้กกันเมื่อพรรคแต่ละพรรครวมกันก็จะต่อรอง ขอใครได้กระทรวงแต่ละกระทรวงซึ่งมีงบประมาณที่มากน้อยต่างกัน ไปกระทรวงที่มีงบประมาณ มาก และเป็นงบประมาณที่เกี่ยวกับโครงการการดำเนินงานในอนาคตจะเป็นที่สนใจมากกว่า กระทรวงที่มีงบประมาณที่ต้องจ่ายเป็นเงินเดือนข้าราชการ ทำให้บางกระทรวงจะเป็นที่จับตามองและ ต้องการเข้าไปควบคุมปกครอง ในการอนุมัติโครงการต่างๆแล้วมักจะ ได้ประโยชน์จากสิ่งอนุมัติไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องค่าคอมมิชชั่นหรือมีหุ้นส่วนในบริษัทที่ได้รับการประมูลหากว่าสายความสัมพันธ์ซึ่ง กันและกันเพราะรัฐมนตรี จะเป็นผู้ที่มีอำนาจในการอนุมัติโครงการในกระทรวงต่างๆ กระทรวงที่ถูก จับตามองก็เช่นกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงคมนาคมเพราะทั้งสองกระทรวงนี้มีโครงการที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศมาก นอกจากนี้การได้คุมกระทรวงบางกระทรวงเช่นมหาดไทยอาจจะ ได้ผลประโยชน์ทางด้านการเมืองตามมาด้วยเช่นการเตรียมการควบคุมข้าราชการ ในการเลือกตั้งครั้ง ถัดไปเพื่อผลประโยชน์ของพรรคตัวเองในอนาคต ประโยชน์ในที่นี้อาจจะ ไม่ใช่เพียงเงินทองหรือวัตถุ เท่านั้นแต่ยังรวมถึงเกียรติยศ ตำแหน่งซึ่งเป็นสิ่งที่วัดกันไม่ได้

ในการจัดตั้งรัฐบาลหลังการเลือกตั้งของไทยบ่อยครั้งที่มีการประชุมกันอยู่ยาวนานกว่าที่จะมีการ ประกาศจัดตั้งรัฐบาลออกมาเพราะนั่นคือจังหวะของการตกลงผลประโยชน์ร่วมกันให้ลงตัวที่สุด แต่ก็

อาจมีบางครั้งที่การจัดตั้งรัฐบาลใช้เวลานานเพียงชั่วข้ามคืนหากว่าได้มีการคาดการณ์คะแนนเสียงไว้ก่อน รวมถึงมีการรวมตัวตกลงผลประโยชน์ไว้ล่วงหน้าแล้วซึ่งหากดูไปนั้นการจัดตั้งรัฐบาลเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความสามารถมากที่จะรวมพรรคต่างๆเข้าด้วยกัน แต่ถึงที่สำคัญและยากยิ่งไปกว่านั้นก็คือการประคองให้รัฐบาลผสมที่จัดตั้งขึ้นมาอยู่ได้ตามที่ควรจะเป็นคือครบวาระการบริหารงานคือสี่ปี ผู้ที่เป็นนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลผสมต้องเป็นผู้ที่มีทั้งบารมี อำนาจ วาจาศักดิ์บางทีอาจรวมถึงอำนาจทางการเงินเพื่อนำมาใช้ในการบริหารและปกครองแต่ละพรรคแต่ละกลุ่มการเมืองให้อยู่ร่วมกัน ได้นานที่สุด

นักทฤษฎีหลายคนมักจะบอกว่ารัฐบาลผสมมักจะมีปัญหาเรื่องเสถียรภาพของรัฐบาลเสมอซึ่งนักทฤษฎีในชุดต้นๆคิดเช่น Lawrence Lowell, Maurice Duverger และ Jean Blondel (สันติ, 2530:27) มักจะมีความคิดที่เป็นไปในแนวเดียวกันว่า "รัฐบาลที่เป็นรัฐบาลผสมจะไม่มีทางที่จะมีเสถียรภาพ ความยั่งยืนและความราบรื่นในการบริหารงานได้" ในแนวความคิดนี้อาจเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลผสมกับเสถียรภาพของรัฐบาลว่าไม่มีทางที่จะไปด้วยกันได้เปรียบเทียบน้ำกับน้ำมัน แต่อย่างไรก็ตามต่อมาในยุคหลังนักทฤษฎีรัฐบาลผสมเริ่มเห็นว่าไม่แน่เสมอไปที่รัฐบาลผสมจะไม่มีเสถียรภาพ เช่น Lawrence C. Dodd (1974:1093) ได้สรุปว่าเสถียรภาพรัฐบาลผสมจะเกิดขึ้นได้โดยต้องมีตัวแปรที่กำหนดถึงเสถียรภาพคือ จำนวนพรรคร่วมรัฐบาลที่ต้องมีน้อยที่สุดเพื่อสามารถแบ่งผลประโยชน์ได้ครบถ้วน ส่วนอมร รัชชาติชัย (2519:21) มีความเห็นว่าตัวแปรที่มีผลกับเสถียรภาพรัฐบาลผสมคือ 1) ระยะเวลาในการบริหารงาน 2) แรงกดดันที่เกิดจากภายใน (หมายถึงในตัวพรรคตัวเอง) 3) แรงกดดันที่เกิดจากภายนอก (การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ-สังคม) ซึ่งทั้ง 3 ตัวนี้จะทำให้รัฐบาลมีความยั่งยืนหรือไม่ยั่งยืนได้ ทางคานงานวิจัยของสันติ (2530:243) ซึ่งให้เห็นว่าปัจจัยของเสถียรภาพของรัฐบาลผสมมี 4 ประการคือ 1) ความขัดแย้งระหว่างพรรคและสมาชิกของพรรคร่วมรัฐบาล 2) อิทธิพลของกองทัพ 3) เหตุการณ์ทางด้านการเมือง-เศรษฐกิจและสังคม 4) บทบาทพรรคฝ่ายค้าน

สรุปได้ว่าแนวความคิดเรื่องรัฐบาลผสมในยุคหลังๆ ที่ยกมาให้เห็นนี้จะเริ่มมีความคิดว่ารัฐบาลผสมก็อาจจะมีเสถียรภาพได้บ้างแต่ต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยประการต่างๆเช่นที่ Dodd กล่าวถึงจำนวนพรรคร่วมรัฐบาลต้องน้อยที่สุดเพื่อสามารถจัดสรรผลประโยชน์ได้ลงตัว ซึ่งในกรณีของรัฐบาลนายบรรหารนี้จะพบได้ว่านอกจากจะเป็นรัฐบาลผสมที่มาจากหกพรรคแล้วปรากฏว่าในพรรคชาติไทยเองยังมีกลุ่มต่างๆอีกด้วย ดังนั้นจึงก่อให้เกิดปัญหาที่ตามมาคือการแก่งแย่งตำแหน่งกันขึ้น ส่วนอมรและสันติมีความคิดที่คล้ายกันในแง่ที่ว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องนั้นมีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่เพิ่มตัวแปรอีกตัวหนึ่งนั่นคือ "ระยะเวลาในการบริหารงาน" เข้ามาด้วยเป็นการชี้ให้เห็นว่าเสถียรภาพของรัฐบาล ไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในเพียงอย่างเดียวแต่ได้รับผลกระทบจาก

ปัจจัยภายนอกด้วย ปัจจัยภายในนั้นก็คือความขัดแย้งหรือความแตกแยกในรัฐบาล ส่วนปัจจัยภายนอกก็คือสถานะแวดล้อมที่เกิดขึ้นในช่วงรัฐบาลนั้นๆซึ่งอาจเป็นทั้งตัวเร่งและสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องเสถียรภาพก็ได้ สำหรับรัฐบาลนายบรรหารปัจจัยภายนอกที่กล่าวไว้แล้วในสมมุติฐานก็คือความชอบธรรมทางการเมืองและสถานะเศรษฐกิจ ดังนั้นในการศึกษาคั้งนี้เพื่อที่จะสามารถอธิบายเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างครบถ้วนจึงจำเป็นต้องนำเอาแนวคิดอื่นมาใช้ประกอบคือ

แนวความคิดเรื่องความชอบธรรมทางการเมืองกับเสถียรภาพของรัฐบาล

ความคิดเรื่องความชอบธรรมทางการเมืองนั้นอาจแบ่งเป็นแนวคิดกว้างๆ ได้สองแนวคิด(Beetham, 1991:14) กล่าวคือแบบเชิงประจักษ์ (empirical) ที่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติและสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนหรือวัดได้นั้นคือความถูกต้องตามกฎหมาย (legal validity) ซึ่งเป็นแนวความคิดที่ยึดตามคำบทกฎหมายเป็นหลัก ยกตัวอย่างเช่นส.ส.ที่ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งก็ถือว่าเขามีความชอบธรรมทางการเมืองแล้วที่จะเข้ามาทำหน้าที่ในสภาฯ ไม่ว่าเขาจะได้รับชัยชนะ ในการเลือกตั้งมาด้วยวิธีใดก็ตามเช่นอาจจะซื้อเสียงใช้อิทธิพลบังคับประชาชนหรือทำลายชีวิตคู่ต่อสู้ หากเพียงแค่มั่นใจหรือเชื่อว่าเป็นเช่นนั้นจริงๆแต่จับไม่ได้ไล่ไม่ทันไม่สามารถเอาผิดทางกฎหมายต่อเขาได้พวกที่ยึดแนวความคิดนี้ก็เห็นว่ามีความเหมาะสมชอบธรรมแล้วที่เขาเหล่านั้นจะเป็นส.ส.ผู้ทรงเกียรติ หรือการกำหนดตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีซึ่งในปัจจุบันเราจะพบว่ามีการใช้ระบบโควตากล่าวคือหัวหน้ากลุ่มใดสามารถนำส.ส.ที่เป็นคนในกลุ่มเข้ามาได้สักจำนวนหนึ่งก็สามารถที่จะได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีได้หนึ่งตำแหน่งแล้วโดยไม่ต้องสนใจความรู้ความชำนาญความสามารถเฉพาะด้านหรือคุณวุฒิวิสัยของผู้ที่จะมาเป็นรัฐมนตรีแต่อย่างใด เพราะว่าไม่ได้มีกฎหมายกำหนดไว้ว่าผู้ที่จะมาเป็นรัฐมนตรีในแต่ละกระทรวงจะต้องมีคุณสมบัติเช่นใดบ้างมันเป็นแนวคิดที่หนึ่ง

อีกแนวความคิดหนึ่งคือแบบเชิงปทัศสถานทางสังคม (normative) มีความเห็นไปในทำนองที่ว่าเพียงแต่ความถูกต้องตามกฎหมายเพียงอย่างเดียวมันไม่เพียงพอที่จะตัดสินความชอบธรรมได้ เพราะว่ากฎหมายต่างๆนั้นอาจจะล้าหลังและไม่สามารถครอบคลุมสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ในเรื่องนี้ทันทันนากะตะ (2533:53) ได้ชี้ให้เห็นว่า *“ความชอบธรรมในการปกครองแตกต่างจากการปกครองที่ถูกต้องตามกฎหมายสำหรับในกรณีนี้เกิดจากการยึดหลักกฎหมาย การปกครองที่ยึดหลักกฎหมายเป็นเพียงอุดมการณ์อย่างหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดความชอบธรรมในการปกครองขึ้นมา แต่รัฐบาลที่ยึดหลักกฎหมายดังกล่าวอาจขาดความชอบธรรมในการปกครองได้ ถ้าคนส่วนใหญ่ในสังคมไม่มีความเชื่อถือ ในเรื่องความชอบธรรมของรัฐบาล หรือฝ่ายปกครองอีกต่อไป ”* จึงได้นำความคิดในเชิงศีลธรรม(moral)และปรัชญามาใช้ร่วมด้วย นิยามของความชอบธรรมในแนวความคิดนี้จึงเน้นไปที่ความเชื่อถือของบุคคลที่มีต่อการเมือง Max Weber (1968:213) ได้ให้นิยามความชอบธรรมไว้ว่า

Legitimacy as the " *Belief in the Right to Rule* " ซึ่งอาจจะแปลความหมายได้ว่าความเชื่อถือที่มีต่อสิทธิของกฎหมายอันเป็นการชี้ให้เห็นว่าถ้าทั้งความถูกต้องตามกฎหมายอาจไม่เพียงพอที่จะเรียกว่าความชอบธรรมต้องรวมไปถึงความยอมรับเชื่อถือที่มีให้ด้วย S.M.Lipset (1972:77) ก็ได้ให้ความหมายของความชอบธรรมทางการเมืองไว้ว่า "เป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของรัฐบาลที่ต้องสร้างและรักษาความเชื่อถือ ที่มีต่อสถาบันทางการเมืองเอาไว้ " ซึ่งในแนวความคิดนี้ R.Merelman (อ้างถึงใน Beetham, 1991:9) ชี้ให้เห็นว่าความชอบธรรมทางการเมืองของรัฐบาลขึ้นอยู่กับความนิยมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของรัฐบาลนั้นๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้นของนิยามของความชอบธรรมทั้งสองแนวความคิดนี้ทำให้เห็นข้อแตกต่างกันข้อหนึ่งว่า ความชอบธรรมในแนวคิดที่หนึ่งนั้นถ้ามีแล้วก็จะมิตลอดไปไม่สามารรถเพิกถอนได้ หากว่าด้วยทฤษฎีหมายไม่ได้ระบุไว้ แต่ในแนวความคิดที่สองนั้นความชอบธรรมในที่นี้สามารถที่จะเพิ่มหรือลดลงได้ ขึ้นอยู่กับความเชื่อถือและความนิยมของประชาชนที่มีต่อรัฐบาลว่ามีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ซึ่งดูจะสอดคล้องกับความเป็นจริงมากกว่าเพราะถ้าหากว่ารัฐบาลที่อ้างแต่ข้อกฎหมายก็จะใช้อำนาจได้ตามอำเภอใจมีลักษณะเป็นเผด็จการรัฐสภาคือสิ่งไม่พึงเสียงของประชาชน ในที่สุดจะนำมาซึ่งความคับข้องใจของประชาชนและอาจจะเกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้น ได้ดังนั้นแนวคิดทั้งสองแนวนี้จึงต้องไปด้วยกัน

ลิติจ ริวเวทิน (2538:22) ได้ให้ความเห็นไว้ในทำนองเดียวกันว่าความชอบธรรมทางการเมือง (political legitimacy) คือการที่ระบบการปกครองนั้นเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ในสังคมและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเข้าสู่อำนาจตามกฎหมายอันเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ เช่นในระบอบประชาธิปไตยหากบุคคลใดได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนแล้ว ก็ถือได้ว่าบุคคลผู้นั้นได้รับอำนาจจากประชาชนจึงมีความชอบธรรมทางการเมือง โดยมีข้อแม้ว่าต้องเป็นการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรม แต่ลิติจ ได้ชี้ให้เห็นอีกว่าความชอบธรรมที่ได้มาจากการเลือกตั้งเป็นความชอบธรรมในลักษณะกลไกเท่านั้นคือทำไปตามกติกาที่กำหนดไว้ ถือเป็นเพียงประตูด่านแรกเท่านั้นอาจเรียกได้ว่าการเลือกตั้งเป็นเงื่อนไขที่จำเป็น (necessary condition) แต่ไม่ใช่เงื่อนไขเพียงพอ (sufficient condition) ทั้งนี้เนื่องจากหลังจากผ่านด่านแรกไปแล้วจะต้องมีเงื่อนไขอื่นๆประกอบอีกเพื่อทำให้ความชอบธรรมนั้นสมบูรณ์นั้นคือผลงานความรู้ความสามารถของผู้ที่อยู่ในอำนาจ การมีภูมิหลังที่ดี ความมีคุณธรรม ความซื่อสัตย์และมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงตำแหน่งระดับสูงและสุดท้ายมิบารมีเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ซึ่งหากผู้ใดมีเงื่อนไขความชอบธรรมที่ครบทั้งหมดนี้จึงจะเรียกได้ว่าเป็นความชอบธรรมที่สมบูรณ์

ดังนั้นในการศึกษากครั้งนี้เพื่อที่จะได้ความถูกต้องสมบูรณ์ในเนื้อหาที่สุดจึงจะใช้แนวคิดของ ความชอบธรรมทั้งสองแนวความคิดคือทั้งทางเชิงปรัชญาและเชิงปทัสถานมานิยามหลักเกณฑ์ในการ พิจารณาว่ารัฐบาลชุดใดมีความชอบธรรมในการปกครองหรือไม่คือ

1. ความถูกต้องตามกฎหมาย (legal validity) กล่าวคือพิจารณาว่ารัฐบาลนั้นได้เข้ามาสู่อำนาจ ความหมายที่กฎหมายระบุไว้หรือไม่ซึ่งถือว่าเป็นเงื่อนไขที่จำเป็น เช่นต้องมาจากการเลือกตั้งและเป็น ต้องเป็นการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรมด้วยตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งความถูกต้อง ตามกฎหมายนี้ถือว่าเป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานที่จะใช้ในการพิจารณาเฉพาะจะในทุกรัฐบาล

2. ความยอมรับได้ของประชาชนหมายถึง การสนับสนุนของประชาชนที่มีต่อตัวบุคคลใน รัฐบาลอันเนื่องมาจากความเชื่อถือในเรื่องคุณธรรมและคุณภาพ ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่เพียงพอต่อความ สมบูรณ์ของความชอบธรรม ถึงเหล่านี้จะสะท้อนออกมาให้เห็นในรูปของการกระทำต่างๆเช่นการวัด ประชาชาติ การเดินขบวนประท้วงการเรียกร้องให้รัฐบาลมีการเปลี่ยนแปลง โดยแสดงออกทางสื่อมวล ชนหรือการเรียกร้องโดยตรง

ในแง่มนี่การที่จะตัดสินว่าเมื่อใดความยอมรับในการปกครองของรัฐบาลจึงหมดไปหรือว่า ใครเป็นคนตัดสินว่ามีความยอมรับหรือไม่อย่างไรนั้นเป็นเรื่องยากที่จะกำหนดให้ชัดเจนลงไป เพราะ ว่าความยอมรับนี้มีลักษณะเป็นนามธรรมเป็นความรู้สึก แต่ก็อาจจะดูได้จากสภาพต่างๆได้เช่นใน กรณีการเรียกร้องให้รัฐบาลรับผิดชอบในกรณีต่างนั้นหากเรื่องที่เรียกร้องเป็นเรื่องที่รัฐบาลก่อให้เกิด ความเสียหายขึ้นจริงๆย่อมชี้ให้เห็นว่าประชาชนนั้นหมดศรัทธาแล้วจึงได้กระทำเช่นนั้นขึ้น เพราะ รัฐบาลนับว่าเป็นฝ่ายบริหารของประเทศ การที่เกิดการเรียกร้องอย่างมีเหตุผลเช่นนี้ย่อมชี้ให้เห็นถึง ความทนไม่ได้ของประชาชนแล้วนั่นเอง

แนวความคิดเรื่องความชอบธรรม ในการอธิบายเรื่องความชอบธรรมกับเสถียรภาพของ รัฐบาลซึ่งมีนักคิดในแนวนั้นเช่น Seymour Martin Lipset (1972:77) ได้อ้างไว้ว่าเสถียรภาพของรัฐบาล จะเกิดขึ้นได้นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการคือ 1. ความชอบธรรม (legitimacy) และ 2. ความมี ประสิทธิภาพ (effectiveness) ของสถาบันการเมือง ซึ่งในเรื่องเดียวกันนี้ทิมพันท์ นาคะตะ (2533:97) ก็ มีความเห็นว่าระบบการเมืองการปกครองใดมีความชอบธรรมและมีประสิทธิภาพสูงจะมีเสถียรภาพ มาก ซึ่งเท่ากับเป็นการเน้นย้ำความสำคัญของความชอบธรรมกับเสถียรภาพและความมั่นคงทางการ เมือง Chalmers Johnson (1966:91) ก็พูดถึงความชอบธรรม เมื่อเอ่ยถึงสาเหตุของการปฏิวัติซึ่งก็นับว่า เป็นความไร้เสถียรภาพของรัฐบาลประเภทหนึ่ง เขากล่าวไว้ว่าการขาดความชอบธรรมจะเป็นตัวเร่ง สถานการณ์ (accelerator) ให้เกิดการปฏิวัติเร็วขึ้นเพราะจะสร้างความไม่พอใจให้กับประชาชนที่มีต่อ

รัฐบาลมากขึ้นและอยากที่จะมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือในสมัยรัฐบาลชาติชาย ที่ถูกกล่าวขวัญว่าเป็นรัฐบาลที่มีการคอร์รัปชันกันมากทำให้ความชอบธรรมของรัฐบาลลดลง ประชาชนอยากให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นจนถึงขนาดเรียกร้องให้ทหารออกมาปฏิวัติจนในที่สุดก็เกิดการยึดอำนาจจากคณะรัฐประหาร ซึ่งในช่วงนั้นประชาชนบางส่วนกลับมีความยินดีด้วยซ้ำไปซึ่งพอจะสรุปได้ว่าความชอบธรรมทางการเมืองนับว่าเป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่มีความสำคัญต่อเสถียรภาพรัฐบาล

แนวความคิดเรื่องภาวะทางเศรษฐกิจกับเสถียรภาพของรัฐบาล

ความสัมพันธ์ระหว่างระบบเศรษฐกิจและระบบการเมืองนั้นมีการศึกษามากแล้ว ซึ่งอาจแบ่งได้หลายแนวทาง (ซ็อนันต์, 2523:116) แนวทางหนึ่งก็คือการเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ซึ่งเฉพาะแนวทางนี้ก็สามารแบ่งได้สองระดับ คือระดับบนจะมองในแง่ความสัมพันธ์ของเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับตัวระบบการเมืองเช่นงานของ Lipset (1960:45) ซึ่งให้เห็นว่าปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่มีผลต่อลักษณะของรูปแบบทางการเมืองและจากการศึกษาสรุปว่าประเทศที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากนั้นมักจะมีระดับของความเจริญทางเศรษฐกิจที่สูง ส่วนในระดับล่างจะมองในความสัมพันธ์ของระบบเศรษฐกิจที่มีผลต่อตัวรัฐบาลนั้นอัทมอนด์ (ซ็อนันต์ สมุทวานิช, 2523:8) ได้กล่าวถึงเรื่องอาณาบริเวณ (boundary) ระหว่างระบบเศรษฐกิจและระบบการเมืองว่าอาจเห็นได้ชัดเจนเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจเช่นเมื่อเกิดเงินเพื่อทำให้รายได้ที่แท้จริงของประชาชนลดลงทำให้กลุ่มคนที่ได้รับความกระทบกระเทือนตอบสนอง ด้วยการเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินนโยบายในการแก้ไขปัญหาหรือไม่ก็ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลในรัฐบาลแทน หรือหากจะมองในแง่ทฤษฎีระบบของเดวิด ฮีตัน (1965:112) ถ้า demand คือความต้องการให้แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจแต่ output ออกมาแล้วรัฐบาลก็ไม่ได้ feedback ที่กลับ ไปหาตัวรัฐบาลเองย่อมจะทำให้เสถียรภาพของรัฐบาลลดลงเพราะคนไม่ค่อยอยากสนับสนุนรัฐบาลเท่าไรในงานของ Bruno S. Frey (1978:126) จะชี้ให้เห็นว่าความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนั้นจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองขึ้น ในสังคมที่มีเสถียรภาพในทางการเมืองเมื่อมีการเลือกตั้งใหม่อีกครั้งถึงหนึ่งที่ประชาชนจะใช้ในการพิจารณาตัดสินใจเลือกพรรคใดพรรคหนึ่ง หรือเลือกฝ่ายค้านหรือฝ่ายรัฐบาลเดิมเข้ามาบริหารประเทศก็คือแนวทางในการดำเนินงานทางเศรษฐกิจของแต่ละพรรค รวมถึงผลงานของรัฐบาลทางด้านเศรษฐกิจที่ผ่านมาในรูปของการเพิ่มขึ้นของรายได้ ภาวะเงินเฟ้อ ภาวะการว่างงาน

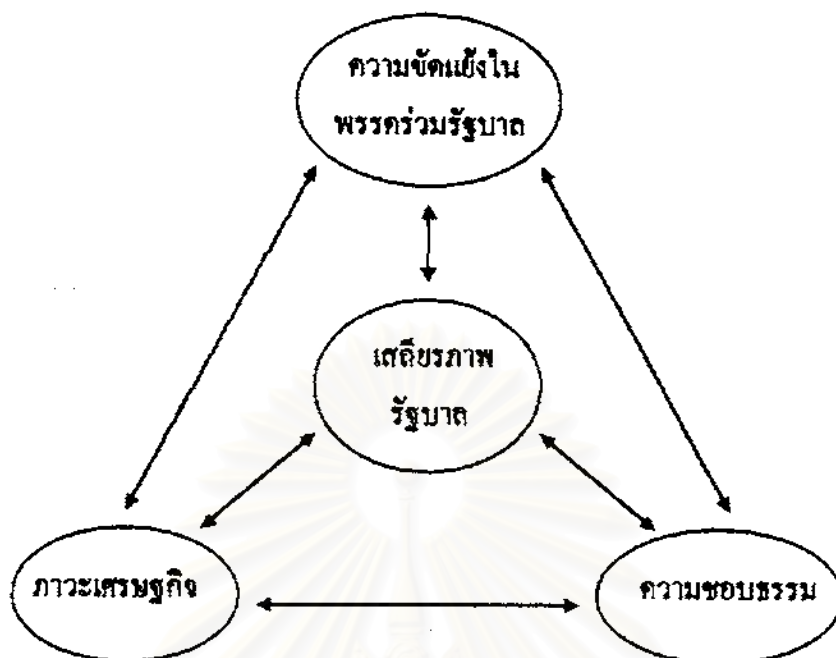
หากจะถามว่าทำไมภาวะเศรษฐกิจจึงสำคัญต่อรัฐบาลนักก็อาจจะตอบในเชิงปรัชญาได้ว่า (Beetham, 1994:166) ในสภาพเศรษฐกิจที่เป็นแบบเสรี ปัจเจกชนจะมีอิสระในการลงทุนดำเนิน

กิจการเพื่อผลประโยชน์กำไรของตนเอง แต่การที่ปล่อยให้ทุกอย่างเป็นไปอย่างเสรีเกินไปอาจก่อให้เกิดปัญหาการเอาเปรียบที่รุนแรงขึ้นได้และอาจจะทำให้ผลผลิตโดยรวมไม่เต็มที่ที่สุดก็ได้ และผลประโยชน์บางด้านที่เป็นของสาธารณะก็จะมีผู้ใดทำ ดังนั้นรัฐบาลจึงเกิดขึ้นเพื่อมาทดแทนครั้งนี้ รัฐบาลจะต้องมีเป้าหมายในการบริหารเพื่อผลประโยชน์สาธารณะของประเทศมิใช่ทำเพื่อผู้ใดผู้หนึ่ง และจะต้องดูแลป้องกันไม่ให้เกิดการเอาเปรียบกันมากเกินไป นอกจากนี้ถึงที่รัฐบาลจะต้องทำและถือว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญก็คือการสร้างสภาพแวดล้อมในทางเศรษฐกิจให้เกิดภาวะที่น่าลงทุน หากกำไรอยู่ตลอดเวลาไม่ทำให้ตลาดซบเซา เช่นรัฐบาลต้องเตรียมฝีมือคนแรงงานให้มีมือให้พร้อม ต้องเตรียมหาและจัดสรรวัตถุดิบให้เพียงพอ ต้องเป็นแหล่งเงินทุนที่ตีรวมถึงต้องหาตลาดทั้งภายในและภายนอกมารองรับผลผลิตที่เกิดขึ้นให้ได้ซึ่งโดยหลักเช่นนี้ก็จะเห็นว่าผู้ที่จะมาเป็นรัฐบาลก็จะต้องแบกรับความคาดหวังทางเศรษฐกิจเหล่านี้เอาไว้เพราะถ้าหากเมื่อได้เป็นรัฐบาลแล้วไม่สามารถบริหารให้เศรษฐกิจเกิดภาวะที่ดีได้ก็จะถูกมองจากประชาชนว่าไม่มีความสามารถไม่มีความเหมาะสมที่จะเข้ามาบริหารประเทศได้

การบริหารงานทางด้านเศรษฐกิจจึงนับได้ว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของรัฐบาล Ferrel Heady(1984:253)มีความเห็นว่า เป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการบริหารงานของประเทศกำลังพัฒนาเป้าหมายหนึ่งก็คือการสร้างความสำเร็จทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งคล้ายกับที่ Lipset พูดถึง ประสิทธิภาพและต้นทุนรัฐพูดถึงในเรื่องประสิทธิภาพของรัฐบาลที่จะเป็นตัวแปรที่ก่อให้เกิดปัญหาเสถียรภาพของรัฐบาลเพราะผลงานของรัฐบาลที่จะเห็นได้ชัดที่สุด ก็คือผลงานทางด้านเศรษฐกิจนั่นเองซึ่ง Chalmers Johnson ที่พูดถึงสาเหตุของการปฏิวัตินั้นก็มองว่าปัญหาจากสถานะเศรษฐกิจจะก่อให้เกิดภาวะระบบขาดความสมดุลหรือ dysfunction อันจะนำมาซึ่งการไร้เสถียรภาพของรัฐบาลได้ อมรรักษ์าศัยก็มีความเห็นในทำนองเดียวกันว่าการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจะเป็นแรงกดดันภายนอกที่เข้ามาทำให้เสถียรภาพของรัฐบาลลดลง ซึ่งสรุปได้ว่าปัญหาทางเศรษฐกิจก็เป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่มีผลกับเสถียรภาพของรัฐบาล

จะเห็นได้ว่าทั้ง 3 แนวคิดข้างต้นต่างมีข้อดี ในการที่จะใช้อธิบายสาเหตุของการลดลงของเสถียรภาพรัฐบาล ได้แต่ข้อเสียก็คือ โดยแนวคิดใดแนวคิดหนึ่งเพียงลำพัง ใด ๆ อาจไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดได้อย่างครอบคลุม ดังนั้นจึงต้องนำแนวคิดข้างต้นมาใช้ร่วมกันในการอธิบายปรากฏการณ์เรื่องเสถียรภาพทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัฐบาลนายบรรหารซึ่งเป็นรัฐบาลผสม ที่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบธรรมทางการเมืองรวมถึงปัญหาภาวะทางเศรษฐกิจด้วย

ซึ่งอาจจะเขียนเป็นทวิแบบได้ดังนี้

ในทวิแบบข้างต้นนี้จะชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างตัวแปรต่างๆซึ่งมีผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลดังที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้น รวมถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างตัวแปรด้วยกันเองด้วยดังเช่น

หากความชอบธรรมของรัฐบาลต่ำอันหมายถึงความเชื่อถือและการยอมรับในตัวรัฐบาลต่ำย่อมส่งผลให้ผู้ที่จะลงทุนทางธุรกิจนั้นจะชะลอการลงทุนไว้ก่อนเพราะความไม่มั่นใจในทางการเมืองเพราะหากลงทุนไปแล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองขึ้นหรือเกิดปัญหาการบริหารงานของรัฐบาลที่ผิดพลาดย่อมส่งผลกระทบต่อธุรกิจเหล่านั้นได้ ซึ่งการชะลอการลงทุนนี้อาจแสดงออกมาในรูปของการเทขายหุ้นที่ถืออยู่ในมือเพราะกลัวว่าจะเกิดภาวะหุ้นตกในอนาคต การชะลอการลงทุนทางธุรกิจต่างๆทำให้ไม่เกิดการจ้างงานภาวะการว่างงานก็จะเกิดขึ้น รวมถึงดุลการค้าระหว่างประเทศด้วย เพราะเมื่อการผลิตเพื่อการส่งออกชะลอตัว แต่การนำเข้ายังเหมือนเดิมย่อมทำให้เกิดการเสียเปรียบดุลการค้าขึ้นได้ ดังนั้นภาพที่เกิดขึ้นก็คืออัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศจะต่ำ รวมไปถึงรายได้ประชาชาติต่อหัวด้วย ซึ่งเมื่อความตกต่ำทางเศรษฐกิจนี้ได้เกิดขึ้นแล้ว ไม่ว่าจะเกิดขึ้นเพราะการชะลอการลงทุนของนักธุรกิจดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น หรือเกิดขึ้นเพราะการบริหารงานของรัฐบาลก็ตามเมื่อประชาชนได้รับรู้ถึงภาวะความตกต่ำที่เกิดขึ้นย่อมจะทำให้ประชาชนรู้สึกถึงความตกต่ำทางเศรษฐกิจนี้เป็นผลมาจากรัฐบาลซึ่งจะยิ่งทำให้ความชอบธรรมของรัฐบาลลดลงไปอีกดังที่ David Beetham (1991:32) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ผลงานทางด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อความชอบธรรมของตัวรัฐบาลเอง

ในอีกประเด็นหนึ่งของปัญหาความชอบธรรมของรัฐบาลคือผลกระทบที่มีต่อความขัดแย้งภายในพรรคร่วมรัฐบาล กล่าวคือเมื่อมีการจัดตั้งรัฐบาลขึ้นและมีการกำหนดตัวคณะรัฐมนตรี จะพบว่ามีรัฐมนตรีบางคนที่ไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชน หรือที่สื่อมวลชนมักคำว่า "อี" ในการกล่าวถึงซึ่งส่งผลกระทบต่อรัฐบาลคือมีการเรียกร้องให้ปรับคณะรัฐมนตรีบางคนออก โดยสื่อมวลชนเรียกชื่อนี้ว่า "อี" ส่วนหนึ่งมาจากภายนอกรัฐบาลเช่น สื่อมวลชน นักวิชาการ พรรคฝ่ายค้าน แต่อีกส่วนหนึ่งก็มาจากภายในพรรคร่วมรัฐบาลด้วยกันเองบางพรรค ที่กลับมาเป็นฝ่ายเรียกร้องให้มีการปรับคณะรัฐมนตรีเสียเอง โดยอ้างเรื่องความชอบธรรมในขณะที่รัฐมนตรี "อี" บางคนกลับใช้คำพูดในเชิงข่มขู่ว่าหากมีการปรับออกจากตำแหน่งจะต้องมีการเลือกตั้งใหม่อันหมายถึงรัฐบาลจะล้มซึ่งสิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งภายในรัฐบาลผสม

ในทางกลับกันภาพความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพรรคร่วมรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นการเรียกร้องให้ปรับคณะรัฐมนตรี โดยบุคคลในพรรคร่วมรัฐบาลเอง ความขัดแย้งที่เกิดจากการดำเนินนโยบายที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างพรรคการเมืองเช่นการแก้ปัญหาจราจร รวมไปถึงการเรียกร้องแย่งชิงตำแหน่งรัฐมนตรีบางตำแหน่ง ระหว่างผู้ทรงอิทธิพลภายในพรรคชาติไทยซึ่งเป็นพรรคแกนนำจัดตั้งรัฐบาล ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นเหล่านี้ก็จะยิ่งทำให้ภาพลักษณ์ของรัฐบาลในสายตาประชาชนตกต่ำไม่เป็นที่ยอมรับมากขึ้นไปอีก

รวมถึงประเด็นทางด้านเศรษฐกิจที่สัมพันธ์กับความขัดแย้งภายในรัฐบาลกล่าวคือการแบ่งแย่งตำแหน่งกันและการแต่งตั้งโดยไม่ดูความสามารถแต่ดูระบบโควต้าเป็นหลัก ทำให้ได้รัฐมนตรีทางด้านเศรษฐกิจที่ดูเหมือนจะ ไม่มีความชำนาญความสามารถในด้านนั้นๆจริงเช่น การตั้ง ดร.สุรเกียรติ์ซึ่งจบมาทางกฎหมายให้มาดูแลการคลังเป็นต้นซึ่งอาจจะก่อให้เกิดการบริหารงานคลังของประเทศที่ผิดพลาดได้

จะเห็นได้ว่าตัวแปรทั้งหลายที่ออกมาข้างต้นก็มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและก็เป็นเหตุให้เกิดปัญหาเรื่องเสถียรภาพตามมาได้ โดยในกรณีของประเทศไทยที่จริยธรรมทางการเมืองยังมีอยู่ต่ำและมักจะเรียกกันว่าเป็นเผด็จการทางรัฐสภา ตัวแปรเรื่องความชอบธรรมกับภาวะเศรษฐกิจอาจจะไม่กระทบรัฐบาลโดยตรง แต่ตัวแปรทั้งสองตัวนี้จะเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งในรัฐบาลได้และนำไปสู่ภาวะการไร้เสถียรภาพของรัฐบาลได้ในที่สุด